آرمان ملّی
armanmeli.ir
سال هشتم
شماره ۲۲۱۲
دوشنبه
۱۴۰۴ • ۰۷ • ۰۷
۰۶ ربیع‌الثانی ۱۴۴۷ / ۲۹ سپتامبر ۲۰۲۵

گـــزارش

در جلسه غیرعلنی مجلس درباره بازگشت تحریم‌ها چه گذشت؟

ساز ناکوک تندروها

مجلس پشت درهای بسته، جلسه‌ای بیش از دوساعته داشت. این نخستین جلسه مجلس پس از فعال شدن مکانیسم ماشه و بازگشت تحریم‌های بین‌المللی پس از ۱۰ سال بود. جلسه علنی آغاز شد، اما محمدباقر قالیباف رئیس مجلس پس از حدود چهل دقیقه، اعلام کرد که ادامه جلسه به صورت غیرعلنی خواهد بود. پیش از این، رئیس کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس خبر داده بود که در جلسه یکشنبه، قرار است تا موضوع بازگشت تحریم‌ها و خروج ایران از پیمان NPT مطرح و تعیین تکلیف شود، اما محمدباقر قالیباف رئیس مجلس پس از پایان جلسه غیرعلنی فقط به این جمله بسنده کرد: «در این جلسه تصمیمات مهمی گرفته شد؛ ان شاءا... که آثار آن در اقدامات مجلس و دولت موثر باشد.» او همچنین گفت که «موضوعات مهمی در مورد معیشت مردم، کالابرگ، مسائل اقتصادی و چالش‌های جدی مردم مطرح و بحث مفصلی شد». مهدی کوچک‌زاده، یکی از نمایندگان تندرو و نزدیک به جریان پایداری اما روایت متفاوتی از این جلسه داشت.

تصمیمات مهم مجلس

قالیباف هیچ اشاره‌ای به جزئیات «تصمیمات مهم» اتخاذ شده در جلسه طولانی غیرعلنی نکرد. اظهارنظرهای برخی نمایندگان پس از جلسه نیز نشان می‌دهد که در این جلسه مسائل مختلف مورد همفکری و بررسی قرار گرفته است. عباس گودرزی سخنگوی هیات رئیسه مجلس نیز در همین زمینه توضیح داد: «در این جلسه که حدود دو ساعت به طول انجامید رئیس و نمایندگان مجلس و همچنین برخی از روسای کمیسیون‌های تخصصی نقطه نظرات درباره مسائل جاری کشور مطرح کردند.» بنابراین به نظر نمی‌رسد که تصمیم مشخصی در جلسه غیرعلنی مجلس اتخاذ شده باشد. البته این امکان وجود دارد که رئیس مجلس نکات و اطلاعاتی را در جلسه غیرعلنی برای نمایندگان تشریح کرده باشد که عمدتا در جلسات علنی بیان نمی‌شود. چنانچه مهدی کوچک‌زاده، یکی از نمایندگان تندرو و نزدیک به جریان پایداری در کانال تلگرامی خود نوشت که یکی از اهداف اصلی برخی از درخواست کنندگان تشکیل جلسه غیرعلنی، طرح موضوع خروج از «ان پی تی» بوده اما رئیس مجلس «امکان طرح» آن را نداده است.

انکار پیامدهای تحریم‌ها

مجلس نیز هماهنگ با دولت، بازگشت تحریم‌ها پس از ده سال را غیرقانونی می‌داند. موضوعی که رئیس مجلس نیز بر آن تاکید کرده است. قالیباف گفت که ایران «خود را ملزم به رعایت این قطعنامه‌های غیرقانونی از جمله تعلیق غنی‌سازی نمی‌داند و معتقدیم همچنان امروز حق غنی‌سازی ما مورد تایید قوانین بین‌المللی قرار دارد.»، اما نکته قابل توجه این است که براساس توضیحات عباس گودرزی، سخنگوی هیات رئیسه، بیشتر نمایندگان بر این باور هستند که اسنپ‌بک برای طرف‌های غربی قابلیت استفاده ندارد و «آثار روانی اسنپ‌بک خیلی بیشتر از چیزی است که در میدان و در حوزه اقتصاد بخواهد تاثیرگذار باشد.» این اظهارنظرها نشان می‌دهد که نمایندگان مجلس در ادامه مواضع پیشین خود درصدد انکار پیامدهای سیاسی و اقتصادی تحریم‌ها هستند. استدلال آنها نیز برقرار بودن تحریم‌های همه جانبه آمریکا در سال‌های اخیر است. با این همه، کارشناسان اعتقاد دارند که بازگشت شش قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل با تحریم‌های یک جانبه آمریکا تفاوت‌های بسیاری خواهد داشت.

پافشاری مجلسی‌ها

موضوع دیگری که به نظر می‌رسد مجلس همچنان بر آن پافشار می‌کند، بحث خروج ایران از پیمان NPT است. به گفته سخنگوی هیات رئیسه مجلس، خروج از NPT نیز از موضوعاتی است که نمایندگان ملت درباره آن تاکید دارند و از مطالبات نمایندگان است و در چارچوب خود حتماً مورد بررسی قرار خواهد گرفت. این در حالی است که مسعود پزشکیان، رئیس جمهور در سفر خود به نیویورک در گفت‌وگو با رسانه‌های خارجی موضع ایران در این باره را اعلام کرد. او گفت که ایران از ان پی تی خارج نمی‌شود و به این پیمان پایبند است. پیش از این سیدعباس عراقچی وزیر خارجه نیز، هیچ اظهارنظری مبنی بر احتمال خروج ایران از NPT نکرده بود. بسیاری از کارشناسان خروج از پیمان NPT را تسهیل اجماع بین‌المللی علیه ایران و مسبب افزایش تنش می‌دانند. با این همه به نظر می‌رسد که برخی نمایندگان مجلس همچنان این موضوع را در دستور کار دارند و به گفته حسینعلی حاجی‌دلیگانی نماینده نزدیک به جریان پایداری، طرحی نیز در این رابطه تدوین شده است. در چنین شرایطی، باید دید که دولت چگونه با رویکردها و اقدامات مجلس مواجه خواهد شد. در حالی که به نظر می‌رسد همچنان اختلاف نظرهایی درباره مسائل اساسی به ویژه با طیف تندرو مجلس وجود دارد. اختلاف نظرهایی که می‌تواند ساز بهارستان را برای دولت ناکوک کند.

آیت‌ا... محسن غرویان در گفت‌وگو با «آرمان ملی»:

تندروها عقلانیت سیاسی ندارند

مردم نسبت به تندروها بی‌اعتنا باشند

نباید بی‌خود برای کشور هزینه درست کرد

هرگونه ایجاد تفرقه میان جامعه و حاکمیت بازی در زمین دشمن است

آرمان ملی- حمید شجاعی: تندروها تحت هر شرایطی اهداف و منویات خود را پی می‌گیرند و اساسا فهمی از منافع ملی ندارند. نگاهی به کنش‌ها و تحرکات این جریان در ادوار و مقاطع مختلف نشان می‌دهد که دلواپسان هیچ‌گاه بر پایه خیر و منافع ملت پیش نرفته‌اند و چه در مسائل سیاست داخلی و چه سیاست خارجی موضعی خلاف منافع و مصالح عمومی اتخاذ کرده‌اند. چه اینکه همین اخیرا نیز در ماجرای مواجهه ایران با تروئیکای اروپایی به رغم موضع مشخص تهران تندروها اما رویکرد دیگری اتخاذ کرده و بحث خروج از NPT و حتی بستن تنگه هرمز را مطرح کردند. این در حالی است که رئیس جمهور اخیرا در گفت‌وگو با یک رسانه غربی به وضوح این مساله را مطرح کرد که حتی اگر اسنپ بک فعال شود ایران از NPT خارج نخواهد شد. اما این موضع چندان خوشایند تندروها نبوده است. چه اینکه اخیرا امیرحسین ثابتی نماینده تندرو تهران علت موفقیت حکومت چین را عدم دخالت مردم در انتخاب حاکمان عنوان کرده و اساسا نقش و تاثیر مردم و جمهوریت را زیر سوال برده است. امری که به واقع تندروها بدان اعتقاد و باور دارند و کلا به انتخابات، رای مردم و... چندان وقعی نمی‌نهند. در همین راستا برای بررسی مواضع تندروها در قبال شرایط فعلی، حمله به مسئولان سابق و فعلی و تلاش برای قلب جمهوریت «آرمان ملی» با آیت‌ا... محسن غرویان استاد حوزه و دانشگاه و عضو جامعه روحانیت مبارز به گفت‌وگو پرداخته است که می‌خوانید.

در شرایطی که مسئولان نظام و دلسوزان همه بر وحدت و انسجام تاکید دارند تندروها بر طبل تفرقه می‌کوبند و با اظهاراتشان ایجاد هزینه می‌کنند این موضوع را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در شرایط فعلی، هرگونه صحبت و کلامی که باعث تفرقه بین دولت و ملت یا بین مسئولین شود به نظر من کمک به اهداف اسرائیل است. چون هدف صهیونیسم جهانی و اسرائیل همین اختلاف‌افکنی است و اختلاف بزرگترین عامل ضعف ما است. مقام معظم رهبری تاکید دارند که رئیس جمهور محترم و دولت پر تلاشند، پرکارند و در جهت منافع ملی و مصالح ملی زحمت می‌کشند بنابراین هرگونه مخالفت با دولت، مسئولین دولتی، رئیس جمهور، وزیر امور خارجه و یا مخالفت با شورای امنیت ملی و بیانیه‌هایی که از آنجا صادر می‌شود علاوه بر اینکه در جهت اهداف اسرائیل است مخالفت با منویات مقام معظم رهبری هم هست. متاسفانه عده‌ای تندروها هستند که اینها را رعایت نمی‌کنند. نکته دیگر این است که همه گروه‌ها، احزاب و جناح‌های سیاسی باید مصالح ملت را در این شرایط خاص در نظر بگیرند. الان با این موضع‌گیری‌هایی که اروپا علیه ما دارد، فعال شدن مکانیسم ماشه و به هر حال تهدیداتی که از سوی غرب، آمریکا و اسرائیل صورت می‌گیرد مهم‌ترین و در واقع قدرتمندترین مسئله‌ای که می‌تواند کشور ما را حفظ کند اتحاد و انسجام است و این گروه‌های تندرو باید مصلحت کشور، مصلحت مردم و مصلحت جامعه و منافع ملی را در نظر بگیرند نه عقده‌های گروهی و عقده‌های جناحی و حزبی خود را، اما متاسفانه عمل و رفتار تندروها نشان می‌دهد که در جهت مصالح کشور حرف نمی‌زنند بلکه در جهت عقده‌گشایی و اغراض گروهی و جناحی موضع‌گیری می‌کنند که موجب تضعیف مقام رهبری، تضعیف رئیس جمهور و تضعیف نظام است چون با پشتیبانی‌های مکر رهبری از جناب آقای پزشکیان، مسیر دولت و وزارت امور خارجه روشن است. در حقیقت این نوع مخالفت‌ها مخالفت با منویات مقام معظم رهبری است. لذا به نظر من این گروه‌های تندرو کاملا با این تحرکات و مواضع خودشان را رسوا می‌کنند. مردم نیز باید نسبت به تندروها بی‌اعتنا باشند.

با توجه به نوع موضع‌گیری اروپایی‌ها علیه ایران شاهدیم که دولت موضع مشخصی در قبال آنها اتخاذ کرده با این وجود می‌بینیم تندروها به دنبال مسائلی از قبیل خروج از NPT یا بستن تنگه هرمز هستند، این رویکردها تا چه میزان برای کشور خطرناک بوده و از پروژه نفوذ نشأت می‌گیرد؟

دو جریان الان در کشور ما مطرحند، یک جریان طرفدار جنگ و درگیری و برخورد است و جریان دیگر به دنبال برقراری صلح و آرامش است. دیدگاه اسلام، نگاه قرآن و دیدگاه دین ما این است که باید به سمت صلح و آشتی و آرامش جامعه را هدایت کنید. جنگ همیشه خانمانسوز بوده، هست و خواهد بود. بنابراین سیاست ما باید در راستای برقراری صلح و آرامش باشد. باید از خون و خونریزی جلوگیری شود. اکنون در یک شرایطی هستیم که باید حداکثر توانمان را به کار بگیریم که با دنیا وارد جنگ نشویم. ما آغازگر جنگ نبودیم و نیستیم و علاوه بر این باید تا آنجایی که راه دارد تفکر کنیم و عقلانیت سیاسی به کار بگیریم که کشور دچار جنگ و تنش نشود. به هر حال معلوم است که جنگ باعث کشتار، تخریب و ایجاد ناآرامی در همه ابعاد جامعه می‌شود و بنابراین ما باید حداکثر توان فکری و عقلانیت سیاسی خودمان را به کار بگیریم تا از جنگ جلوگیری کنیم و تلاش‌ها در این راستا باید باشد. اینکه ما بخواهیم با تمام دنیا درگیر شویم و با کشورهای منطقه دچار تنش باشیم اصلا بر اساس موازین دینی هم نیست. لذا به هر حال دولت و مسئولین تلاش می‌کنند که با منطق در مذاکرات کشور را از این تحریم‌ها خارج کنند. چند سال اخیر و حوادث هم نشان داده که ما با این درگیری‌ها نمی‌توانیم رشد و توسعه‌ای در کشور داشته باشیم. به هر حال باید در کشور از جهات مختلف آرامش و ثباتی برقرار باشد تا ما بتوانیم به اهداف اقتصادی و رشد و توسعه برسیم. به هر حال به نظر می‌رسد که ما باید پشتیبان دیپلمات‌های خودمان در سطح بین‌المللی باشیم و از طریق گفت‌وگو و پیدا کردن راه‌حل‌های سیاسی جلوی جنگ را بگیریم به هر حال جنگ دوازده روزه ضربات و صدماتی به ما هم وارد کرد و ادامه این مسیر هم باز همین طور باعث ضربه‌ها و صدمات اقتصادی سیاسی هسته‌ای و سایر صدمات خواهد شد من تفکرم این است که باید از گفت‌وگوهایی که با اروپا انجام می‌شود حمایت کنیم و بتوانیم راه‌حل‌های دیپلماتیکی پیدا کنیم که کشور دوباره دچار جنگ نشود.

> **در شرایط فعلی، هرگونه صحبت و کلامی که باعث تفرقه بین دولت و ملت یا بین مسئولین شود به نظر من کمک به اهداف اسرائیل است. چون هدف صهیونیسم جهانی و اسرائیل همین اختلاف‌افکنی است**

امروز شاهدیم که با توجه به تحولات داخلی و بین‌المللی تندروها برخلاف انسجام و وفاق چهره‌هایی چون آقای روحانی، ظریف و حتی عراقچی را مورد هجمه‌ها و حملاتی قرار می‌دهند، فکر نمی‌کنید با اینگونه مواجهه تندروها باید برخورد قانونی صورت داد؟

حرف‌هایی که تندروها می‌زنند بیشتر گفته‌های شعاری است و پایه و اساس درستی ندارد. اینها نوعی عقده‌گشایی است و همان طور که عرض کردم اینها از طیفی هستند که از همان ابتدای انتخابات ریاست جمهوری به آقای پزشکیان گفتند که ما آمدیم که نگذاریم شما رئیس جمهور شوید، اما به‌رغم این حرف‌ها، اکثریت ملت به آقای پزشکیان رای دادند. لذا این تفکر افراطیون نه از روی عقلانیت سیاسی بلکه از روی هوا و هوس است. آدمی که سیاست خوانده باشد یا سیاست بلد باشد در دنیای امروز اینگونه حرف نمی‌زند. تندروها صرفا می‌خواهند قیافه انقلابی به خود بگیرند و به اصطلاح پز انقلابی‌گری بدهند ولی انقلابی‌گری این‌ها دور از عقلانیت و اخلاق است. تندروها گاهی حرف‌هایی می‌زنند که خلاف افکار عمومی است. بعضی‌هایشان می‌گویند که اصلا مردم اشتباه کردند به آقای پزشکیان رای دادند. در واقع این‌ها مخالفت با رای اکثریت و افکار عمومی را از خود بروز می‌دهند و این نشانه غرور این‌هاست این‌ها نشانه این است که تندروها خودشان و فهم خود را بالاتر از اکثریت می‌دانند و متاسفانه مشکلات اخلاقی دارند. به نظر من مشکلات نفسانی دارند، دچار عجب و غرورند و فهم خود را بالاتر از بقیه می‌دانند و الان این موضع‌گیری‌ها هم در واقع نشانه همین است که اینها می‌خواهند عقده‌های باطنی خود را مطرح کنند. لذا مخالفت‌هایی که با آقای ظریف می‌کنند، مخالفت‌هایی که با آقای روحانی می‌کنند یا مخالفت‌هایی که با رئیس جمهور و آقای عراقچی می‌کنند کاملا نشان دهنده این است که اینها از عقلانیت سیاسی برخوردار نیستند. جهان امروز سیاست خودش را می‌خواهد و باید ما ایران را در اشل جهانی امروز ببینیم. در شرایط خاصی که منطقه دارد و در شرایطی که جهان امروز بسر می‌برد باید طوری حرکت کنیم که بی‌خود برای کشور هزینه درست نکنیم و بتوانیم با تعامل و تبادل فکر و اندیشه کشور را در یک حالت آرامش به پیش ببریم و الا اگر بخواهیم دائما با کل جهان یا در منطقه با همسایه‌ها درگیر باشیم مسلم است که آنها نمی‌گذارند کشور ما در مسیر توسعه حرکت کند. این حرف‌هایی که جناح‌های تندرو علیه این شخصیت‌های دولتی ما می‌زنند چه بخواهند چه نخواهند و چه رسما چه غیر رسمی در جهت منافع اسرائیل است و در این مسیر حرکت می‌کنند. به این معنا می‌توانیم اینها را نفوذی‌های بدون کارت و نفوذی‌های بدون شناسنامه بدانیم. به هر حال نفوذی کسی است که حرف‌هایی بزنند در جهت تضعیف جمهوری اسلامی و مسئولان جمهوری اسلامی است که مردم به آنها رای دادند و امورات کشور را به دست آنها سپردند. به نظر می‌رسد تندروها بخواهند یا نخواهند با شائبه نفوذ دست به گریبان هستند.

> **تندروها گاهی حرف‌هایی می‌زنند که خلاف افکار عمومی است. بعضی‌هایشان می‌گویند که اصلا مردم اشتباه کردند به آقای پزشکیان رای دادند. در واقع اینها مخالفت با رای اکثریت و افکار عمومی را از خود بروز می‌دهند**

اخیرا برخی از تندروها مطرح کردند که موفقیت دولت چین به خاطر رویکرد یکجانبه حاکمیتی چین بوده و مشکلات ایران به جهت انتخابی بودن مسئولان از سوی مردم بوده است؛ این رویکرد نقش مردم و جمهوریت در نظام را زیر سوال نمی‌برد؟

این بحث از قدیم مطرح بود و برخی از علمای ما که من نام نمی‌برم به هر حال یک موضع‌گیری‌های خاصی در مقابل رای مردم و رای اکثریت داشتند و تعبیرشان این بود که رای مردم پشیزی ارزش ندارد. متاسفانه این تفکر هنوز در برخی پیروان آنها باقی مانده است و امثال جبهه پایداری و این‌ها همین تفکر را دارند که می‌گویند رای مردم هیچ نقشی در مشروعیت ندارد، در حالی که به نظر می‌رسد که سهمی از مشروعیت برگرفته از رای اکثریت است و اگر مردم نسبت به ایجاد نظام و حکومت رای اکثریت باشد آن حکومت و اقامه‌اش مشروعیت دارد و اگر اکثریت ملت به یک نظام سیاسی ولو ثبوتا و نفس‌الامر رای دهند و آن حکومت حقانیتی داشته باشد ولی رای مردم اهمیت خود را دارد. یعنی همان جمله‌ای که حضرت امام فرمودند میزان رای ملت است این میزان یعنی میزان در مشروعیت و اگر مردم یک شخصی را نخواهند یک نظامی را نخواهند و آن شخص یا نظام خودش را بر مردم تحمیل کند این مشروعیت ندارد. بنابراین حاکمی که بدون رای اکثریت مردم بخواهد خودش را بر مردم تحمیل کند روی مبانی فقهی مشروعیت ندارد. لذا آبشخور این تفکر این اندیشه است که رای مردم در مشروعیت هیچ تاثیری ندارد. به نظر من حضرت امام و مقام معظم رهبری که مرد مسالاری دینی را مطرح کردند این اندیشه را محکوم کردند و گفتند این طور نیست که مشروعیت هیچ ربطی به رای مردم نداشته باشد بلکه رای مردم و اکثریت جزء مهم در مشروعیت حکومت است.

عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس:

اسنپ‌بک به جز تاثیر روانی اثر قابل توجهی ندارد

عضو کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی گفت: مردم بدانند که اسنپ‌بک، در مقایسه با تحریم‌های ثانویه آمریکا که پس از برجام اعمال شده‌اند، به جز تأثیر روانی، اثر قابل توجهی ندارد. ایرنا نوشت، حجت‌الاسلام وحید احمدی نماینده مردم کنگاور در جلسه علنی روز یکشنبه مجلس در نطق میان دستور با بیان اینکه از شکست هژمونی قدرت پوشالی آمریکای جنایتکار همین بس که برخی از متحدان و شرکای منطقه‌ای و بین‌المللی آنان را به تأمل واداشته است، گفت: این تصمیمات لحظه‌ای و متضاد، نشان از استیصال و درماندگی و صدای شکست قدرت پوشالی آنان دارد. وی افزود: این محصول اقتدار و مقاومت مردم ما و قدرت نرم ایران اسلامی است که امروز افکار عمومی جهان را با خود همراه کرد، کافی‌ست به دسته‌بندی‌های جدید و تحولات بین‌المللی نگاهی عمیق داشته باشیم. نماینده مردم کنگاور در مجلس تاکید کرد: امروز قدرت مقاومت به عنوان یک حقیقت و واقعیت موجود توانست در مقابل قدرت استکباری و اذناب آن ایستادگی کند و آنان را شکست دهد.

احمدی در بخش دیگری از نطق خود با بیان اینکه درخصوص اسنپ بک، مردم بدانند که مسئولان تمام تلاش خود را با به کارگیری همه راه‌های ممکن به دلیل عمق خصومت و دشمنی دشمنان این ملت که در دیگر صحنه‌ها از اراده ملت بزرگ و نیروهای مسلح و مقتدر ایران اسلامی سیلی خوردند به کار گرفتند اما موفق به جلوگیری از آن نشدند، تصریح کرد: اسنپ بک، در مقایسه با تحریم‌های ثانویه آمریکا که پس از برجام اعمال شده‌اند، به جز تأثیر روانی، اثر قابل توجهی ندارد. وی از دولت درخواست کرد که برای معیشت مردم یک برنامه عملی به کار بگیرد تا قشر آسیب‌پذیر بیش از این مشکلاتی نداشته باشند.

ذره بیـــن

بازی دیپلماسی و عقلانیت دولت با ادامه حضور در NPT

شکست قطعنامه پیشنهادی روسیه و چین در شورای امنیت سازمان ملل متحد، نه تنها تیر خلاص بر پیکر نیمه‌جان برجام بود، بلکه ایران را در آستانه بازگشت به دوران سخت تحریم‌های چندجانبه سازمان ملل قرار داد. اکنون با فعال شدن مکانیسم ماشه، شش قطعنامه تحریمی گذشته علیه ایران به‌طور خودکار بازمی‌گردد و کشور در شرایطی خاص قرار می‌گیرد، اما عجیب این است در حالی‌که رئیس جمهوری ایران، مسعود پزشکیان صراحتاً تأکید کرده ایران قصد خروج از معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (ان پی تی) را ندارد، جریان‌های تندرو در داخل کشور بر طبل خروج و حتی ساخت بمب اتم می‌کوبند؛ مسیری که بیش از هر چیز به نفع کاسبان تحریم و زیان مردم ایران است.

تکرار یک کابوس

جمعه شب، شورای امنیت شاهد یکی از حساس‌ترین رأی‌گیری‌های سال‌های اخیر بود. روسیه و چین با ارائه قطعنامه‌ای تلاش کردند فعال شدن مکانیسم ماشه و بازگشت تحریم‌های ایران را دست‌کم شش ماه به تعویق بیندازند، اما این قطعنامه با تنها ۴ رأی موافق، در برابر ۹ رأی مخالف و ۲ رأی ممتنع شکست خورد. این نتیجه به معنای آن است که فرآیند طبق بند ۱۱ قطعنامه ۲۲۳۱ وارد مرحله نهایی شده و از ساعت ۸ شب یکشنبه، تمامی تحریم‌های سازمان ملل که در سال ۲۰۱۵ پس از توافق هسته‌ای لغو شده بود، بار دیگر به‌طور خودکار فعال خواهد شد. بازگشت شش قطعنامه به معنای ممنوعیت فروش و خرید تسلیحات متعارف، محدودیت شدید در برنامه موشکی، محدودیت‌های گسترده بانکی و مالی، و انسداد تجارت بین‌المللی ایران خواهد بود. به بیان دیگر، همان سازوکارهای فلج‌کننده‌ای که در سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۲ اقتصاد ایران را به نقطه بحرانی کشاند، دوباره احیا می‌شود.، تفاوت مهم، اما این است که امروز اقتصاد ایران ضعیف‌تر از یک دهه قبل است. چنان چه که در آن زمان ایران با حدود ۱۰۰ میلیارد دلار ذخایر ارزی و درآمد نفتی بالا توانست چند سال دوام بیاورد؛ اکنون، اما صادرات نفت به سختی به یک سوم دوران قبل از تحریم‌ها رسیده، تورم مزمن بر زندگی مردم سایه انداخته و کسری بودجه مزمن دست دولت را بسته است. در چنین شرایطی، بازگشت تحریم‌های شورای امنیت نه یک فشار عادی، بلکه ضربه‌ای سهمگین بر پیکر نیمه‌جان اقتصاد خواهد بود.

مواضع متضاد در تهران

هم‌زمان با اعلام نتایج رأی‌گیری در شورای امنیت، فضای سیاسی ایران دچار تنش‌های تازه شد. از یکسو رئیس جمهور مسعود پزشکیان در گفت‌وگو با خبرنگاران غربی تأکید کرد که ایران قصد خروج از ان پی تی را ندارد: «حتی اگر تحریم‌های شورای امنیت بار دیگر فعال شود، ما نمی‌خواهیم از ان پی تی خارج شویم. قدرت‌های خارجی به دنبال یک بهانه سطحی برای به آتش کشیدن منطقه هستند.» این سخنان به‌وضوح نشان می‌دهد دولت پزشکیان تلاش دارد از انزوای کامل ایران جلوگیری کند و همچنان در چارچوب‌های بین‌المللی باقی بماند. در مقابل اما، بخشی از نمایندگان مجلس فضای دیگری را دنبال می‌کنند. چنان که علی نیکزاد، نایب رئیس مجلس اعلام کرد که ۷۱ نماینده طی نامه‌ای به شورای عالی امنیت ملی خواستار «تغییر راهبرد هسته‌ای» شده‌اند؛ نامه‌ای که به‌طور ضمنی به معنای خروج از ان پی تی یا حتی حرکت به سمت ساخت سلاح هسته‌ای تفسیر شد. این در حالی است که رهبر انقلاب در سال‌های گذشته بارها صراحتاً تولید و استفاده از سلاح هسته‌ای را «حرام شرعی» عنوان کرده‌اند. تقابل تندروها با فتوای رهبر انقلاب نشان می‌دهد بخشی از جریان سیاسی داخلی بیش از آنکه دغدغه منافع ملی داشته باشد، به دنبال بهره‌برداری سیاسی و اقتصادی از فضای تحریمی است.

زیان‌های اقتصادی

باید توجه داشت که بازگشت تحریم‌های شورای امنیت پیامدهای اقتصادی فوری و گسترده‌ای خواهد داشت و خروج از ان پی تی دیگر نباید بر این شدت بیافزاید. صادرات نفت ایران که پس از برجام به بیش از دو میلیون بشکه در روز رسیده بود، بار دیگر با کاهش جدی روبه‌رو خواهد شد. در دوران تحریم‌های پیشین، صادرات به کمتر از ۷۰۰ هزار بشکه رسید. این بار نیز احتمالاً مشتریان آسیایی مانند چین و هند زیر فشار بین‌المللی ناچار به کاهش خرید خواهند شد. کاهش صادرات نفت یعنی کاهش درآمد ارزی، کسری بودجه شدیدتر و فشار بر نرخ ارز. بازگشت تحریم‌های شورای امنیت به معنای انسداد کامل شبکه بانکی ایران از سیستم مالی بین‌المللی است. دسترسی به سوئیفت عملاً غیرممکن خواهد شد و حتی تبادلات از طریق بانک‌های کوچک منطقه‌ای نیز دشوار می‌شود. این مسأله تجارت خارجی ایران را به شبکه‌ای غیررسمی و پرهزینه محدود خواهد کرد. در سال‌های پس از برجام، چندین شرکت اروپایی و آسیایی برای سرمایه‌گذاری در بخش‌های نفت، گاز، خودرو و مخابرات وارد ایران شدند. بازگشت تحریم‌ها این روند را معکوس می‌کند و سرمایه‌های موجود نیز از کشور خارج خواهند شد. هم‌زمان سرمایه‌گذاران داخلی نیز تمایل بیشتری به خروج سرمایه به کشورهای همسایه پیدا می‌کنند. صنایع ایران به شدت وابسته به واردات مواد اولیه و قطعات هستند. با بازگشت تحریم‌ها، دسترسی به این اقلام دشوارتر و گران‌تر خواهد شد. صنایع خودرو، پتروشیمی، فولاد و حتی داروسازی نخستین قربانیان این وضعیت خواهند بود. کاهش درآمد ارزی و افزایش هزینه واردات، به‌طور مستقیم به افزایش نرخ تورم منجر می‌شود. در شرایطی که تورم رسمی هم اکنون بالای ۴۰ درصد است، بازگشت تحریم‌ها می‌تواند موج جدیدی از گرانی و کاهش قدرت خرید را بر مردم تحمیل کند. تجربه سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ نشان داد که تحریم‌های چندجانبه چگونه سفره مردم را کوچک می‌کند، اما عجیب این است که در میانه این بحران، یک گروه خاص بیش از همه سود می‌برد: کاسبان تحریم. این عنوان به مجموعه‌ای از نهادها و شبکه‌های اقتصادی اطلاق می‌شود که در سایه تحریم‌ها و محدودیت‌های بین‌المللی، از تجارت غیرشفاف، واردات انحصاری و فروش نفت در بازار سیاه سودهای کلان به‌دست می‌آورند. کاسبان تحریم علاقه‌ای به رفع محدودیت‌ها ندارند؛ چراکه شفافیت و رقابت آزاد منافع آنها را تهدید می‌کند.